

Lausunto

24.10.2022

 VN/14239/2022
 VN/14239/2022-VM-7

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta

Valtiovarainministeriön lausunto koskien luonnosta hallituksen esitykseksi laiksi poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta

Tausta

Sosiaali- ja terveysministeriö on 6.10.2022 pyytänyt lausuntoa luonnokseen hallituksen esitykseksi laiksi poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain (2007/408) muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on selkiyttää poikkeusolojen vakuutustakuuseen liittyviä menettelyitä. Esityksessä täsmennetään sosiaali- ja terveysministeriön sekä poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan rooleja ja esitetään Valtiokonttorille vakuutustakuun hallintoihin liittyviä tehtäviä.

Lain mukaan valtioneuvosto voi Valmiuslain 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja väestön toimeentuloa tai talouselämän toimintaa vakavasti vaarantavissa normaaliolojen häiriötilanteissa antaa määräämillään ehdoilla ja vastavakuutta vaatimatta valtiontakuun vakuutuslaitoksen myöntämälle vahinkovakuutukselle (poikkeusolojen vakuutustakuu). Poikkeusolojen vakuutustakuu voidaan antaa ainoastaan, jos vahinkovakuutusta voidaan pitää välttämättömänä väestön toimeentulon tai maan talouselämän turvaamiseksi ja jos olosuhteisiin nähden asianmukaista jälleenvakuutusta ei ole saatavilla.

Laissa on määritelty takuun enimmäismääräksi 10 miljardia euroa vuodessa. Takuuta ei ole käytetty toistaiseksi koskaan. Lain ja vakuutustakuumenettelyn toimivuutta ja uudistustarpeita on sosiaali- ja terveysministeriön johdolla tarkasteltu aktiivisesti vuoden 2022 aikana Venäjän käynnistämän hyökkäyssodan aiheuttaman toimintaympäristön muutoksen vuoksi.

Valtiovarainministeriön huomiot

Valtiovarainministeriö pitää poikkeusolojen vakuutustakuuta koskevien säännösten uudistamista ja täsmentämistä perusteltuna ja ajankohtaisena. Toimintaympäristön muutoksien ja kasvaneiden riskien johdosta on tärkeää, että erityisolosuhteissa mahdollisesti tarvittaviin toimenpiteisiin on olemassa ajantasaiset säännökset, jotka määrittävät selkeästi eri osapuolien roolit.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Valtion takaus- ja takuuvastuisiin liittyvän seurannan, riskienhallinnan ja valtion vastuuseen kuvaavan tilinpäätösinformaation kannalta on olennaista, että takuille on laissa asetettu euromääräinen enimmäismäärä. Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna enimmäismäärän säilyttämistä nykyisin voimassa olevan 10 miljardin euron suuruisena. Valtion vastuun hallinnan kannalta on tärkeää, että takuun perusteella tehtäville vaatimuksille on asetettu tarkoituksenmukaiset ajalliset takarajat pykäläluonnoksessa 3 b. Edellä mainitut säännökset tukevat valtion takaus- ja takuuvastuisiin liittyviä yleisiä periaatteita siitä, että valtion vastuulle pitää määrittää sekä euromääräinen yläraja että ajallinen kesto aika.

Pykäläluonnoksessa 3 c sosiaali- ja terveysministeriölle esitettäviä oikeuksia suorituksen lopettamisesta ja maksettujen suorituksen takaisinperimisestä virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen antamisen seurauksena on pidettävä tarpeellisena.

Tietojen luovuttamista koskevassa pykäläehdotuksessa 3 d on tärkeää, että tietoja voidaan luovuttaa sosiaali- ja terveysministeriön ja valtioneuvoston lisäksi myös takuiden hallinnointia hoitavalle Valtiokonttorille.

Takuusta perittävää takuumaksua ja käsittelymaksua koskeva säännös (4 §) on tärkeä. Säännöstä on asianmukaisesti täydennetty sillä, että takuumaksusta päättää valtioneuvoston yleisistunto. Valtiovarainministeriö toteaa, että takuumaksun tulee olla säännöksessä otettavat asiat huomioon ottaen riittävä ja sen tason tulee myös olla sellainen, että se ohjaa hankkimaan markkinaehtoisia ratkaisuja, jos sellaisia on saatavissa. Lakitasoisen säännöksen on perusteltua antaa esitetyllä tavalla valtioneuvostolle tapauskohtaista harkintavaltaa, koska esille tulevat tapaukset ja ulkoiset olosuhteet sekä tarpeen kriittisyys esimerkiksi huoltovarmuuden näkökulmasta voivat vaihdella merkittävästi.

Pykäläehdotuksessa 4 a käsitellään vakuutustakuun yleisiä ehtoja ja tapauksia, joissa takuu voidaan evätä. Valtiovarainministeriö korostaa, että takuun myöntämisen tulee olla harkinnanvaraista eikä lailla voi asettaa kattavaa listaa siitä, milloin takuuta ei voida myöntää. Pykäläluonnoksessa esitetyt rajaukset ovat sinänsä perusteltuja, mutta ilmaisusta voi saada virheellisesti käsityksen, että takuu myönnettäisiin kaikissa muissa tapauksissa kuin pykälän pois rajaamissa tilanteissa. Säännöskohtaisissa perusteluteksteissä todetaan muun muassa, että vakuutustakuu voisi tulla evättäväksi esimerkiksi sillä perusteella, että vakuutustakuu liittyy toimintaan, joka on ristiriidassa sellaisten valtioiden asettamien pakotteiden kanssa, jotka eivät ole Suomea oikeudellisesti sitovia. Pakoteasioiden huomioon ottaminen takuita myönnettäessä on erittäin tärkeää.

Hallituksen esityksen perusteluissa sivun 17 asetuksenantovaltuutta koskevassa luvussa todetaan kuitenkin asianmukaisesti, että vakuutuslaitoksella ei ole laissa säädettyä oikeutta saada vakuutustakuuta edes laissa säädettyjen ehtojen täyttyessä, vaan kyseessä on tilanteeseen sidottu tarkoituksenmukaisuusharkinta, joka perustuu väestön toimeentulon ja talouselämän toimivuuden turvaamiseen. Pykäläluonnoksen 4 a muotoilua olisi tarpeen muuttaa vastaamaan edellä mainittua tarkoituksenmukaisuusharkinnan periaatetta. On myös otettava huomioon mahdollinen tilanne, että lain asettama enimmäismäärä olisi jo käytössä, jolloin valtuutta myöntämiselle ei olisi, vaikka sinänsä myöntämisen kriteerit muutoin täytyisivät.

Pykäläluonnoksessa 6 esitettäviä varajäsenyyksiä voidaan pitää toimikunnan toimivuuden kannalta perusteltuna, mutta yhtä varajäsentä enempiä jäsentä kohden ei voi pitää tarkoituksenmukaisena.

Pykäläluonnoksessa 7 todetaan poikkeusolojen takuulautakunnan tehtävät.

Kohtien 2 ja 3 osalta valmisteluun osallistumisen sijaan toimikunnan roolin tulisi olla lausunnon antaja. Mainituissa kohdissa todettujen takuuta koskevien yleisten ehtojen sekä takuumaksun määrittelyn valmisteluvastuun tulee olla selkeästi esittelevän ministeriön vastuulla, koska kyseessä ovat valtion vastuun näkökulmasta olennaiset asiat.

Takuiden hallinnoinnin määrittelyä Valtiokonttorin tehtäväksi pykäläehdotuksen 12 a mukaisesti valtiovarainministeriö pitää perusteltuna. Nykyisessä laissa oleva maininta vakuutustakuutoimikunnan roolista takuiden hallinnoijana on epäselvä, joten sen korvaaminen esitettävällä Valtiokonttorin hallinnoinnilla on merkittävä parannus nykytilaan.

Mainitut tehtävät soveltuvat Valtiokonttorin antolainastoiminnon takausten ja takuiden hallinnointitehtäviin. Valtiovarainministeriön arvion mukaan ko. takuiden hallinnointi ei edellytä tietojärjestelmämuutoksia. Tehtävät muodostavat hyvin pienen lisän antolainastoiminnon vastaavantyyppisiin tehtäviin, joten uudella vastuutuksella ei voida arvioida olevan vaikutuksia henkilöresurssitarpeisiin. Jos uusien takuiden määrät ja poikkeuksellisen tilanteen kesto aika muodostuisi pitkäksi, on resurssitarvetta tarkasteltava erikseen muuttuneen tilanteen oloissa.

Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuden määrittely pykäläehdotuksessa 12 a on perusteltu. Myös pykäläluonnoksessa 12 b todettu vakuutustakuiden valvonnan yhteistyötä ja työnjakoa Valtiokonttorin ja Finanssivalvonnan välillä koskeva säännös on perusteltu.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että voimassa olevan lain pykälään 8 (vakuutustakuutoimikunnan tiedonsaantioikeus) ei esitetä muutosta. Pykälässä viitataan vakuutustakuutoimikunnan rooliin takuiden hallinnoijana, mikä ei säädösmuutosestitysten toteutumisen jälkeen enää ole vallitseva tila, kun hallinnointi osoitetaan Valtiokonttorille.

Lopuksi

Kaikkien valtiontakausten ja -takuiden kanta on Suomessa kasvanut vuoden 2010 23,2 miljardista eurosta 66,3 miljardiin euroon vuoden 2022 kesäkuun lopussa. Suomessa ehdollisten vastuiden määrä on suhteessa bruttokansantuotteeseen korkealla tasolla ja se on kasvanut jatkuvasti reilun 10 vuoden aikana. Samaan aikaan myös valtionvelka on kasvanut merkittävästi, vuoden 2010 lopun 75 miljardista eurosta kesäkuun 2022 lopun yli 135 miljardiin euroon. Kaikkia uusia esitettäviä valtion lisävelvoitteita tulee tarkastella suhteessa valtion pitkään kasvaneeseen velan ja ehdollisten vastuiden kokonaismäärään.

osastopäällikkö, ylijohdaja

Pauli Kariniemi

finanssineuvos, yksikön päällikkö

Sakari Lehtiö

Liitteet Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.

Jakelu STM Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

VN/14239/2022-VM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: